

**Podmienky súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie¹
v prípade odpadového hospodárstva**

Jedným zo špecifických cieľov **operačného programu Ľudské zdroje** (ďalej len „OP ĽZ“) je zvýšiť počet rómskych domácností k zlepšeným podmienkam bývania, čoho neoddeliteľnou súčasťou je aj zabezpečenie a zlepšenie systému zberu a odvozu komunálneho odpadu. Podporou pravidelného odvozu komunálneho odpadu sa **zlepší kvalita bývania a hygieny** obyvateľov v marginalizovaných rómskych komunitách (ďalej len „MRK“).

Zber odpadu a likvidácia nelegálnych skládok má priamy dopad na viacero ľudských práv a slobôd. Organizácia spojených národov v 1995 vymenovala **osobitného spravodajcu** pre ľudské práva a nebezpečné látky a odpady, ktorý sa tejto téme intenzívne venuje². V súlade s **Európskou publikáciou**: "správne nakladanie s odpadom je kľúčovým prvkom pri zabezpečovaní efektivity zdrojov a udržateľného rastu európskych ekonomík"³ je cieľom Európskej únie „minimalizovať negatívne dopady odpadu a maximalizovať prínosy riadneho nakladania s odpadmi“ upozorňujúc pri tom na rolu jednotlivcov, domácností, podnikov, samospráv a vlády. Stratégia SR pre inklúziu Rómov do roku 2020 v oblasti zdravia určuje ako jeden zo svojich základných cieľov vytvorenie mechanizmov na zber a likvidáciu komunálneho odpadu⁴. Ako uvádza Atlas rómskych komunít, obyvatelia MRK vo viacerých prípadoch nemajú prístup⁵ k základnej infraštruktúre - prístup k zberu odpadu⁶. **Zabezpečením pravidelného zberu odpadu sa zlepší hygienická situácia a zvýšia sa životné podmienky v MRK.** Pomocou intervencií z OP ĽZ sa **dosiahne vyššia kvality bývania** pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít a vytvoria sa podmienky pre plnohodnotnú participáciu v spoločnosti a uplatnenie sa na trhu práce. Podpora z OP ĽZ by preto mala smerovať do **lokálí**, kde žije väčší počet príslušníkov MRK⁷ (najmä obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osídlení⁸).

¹ **Metodický výklad pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie** dostupné na: http://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/programove_obdobie_2014_2020/Metodicky_%20vyklad_%20pre_%20efektivnej_sie_%20uplatnenie_%20principov_%20desegregacie_degetoizacie_destigmatizacie.pdf

² **Special Rapporteur** on the implications for human rights of the environmentally sound management and disposal of hazardous substances and wastes, dostupné na <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Environment/ToxicWastes/Pages/SRToxicWastesIndex.aspx>

³ **Being wise with waste: the EU's approach to waste management**, European Union, 2010, Dostupné na: <http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/WASTE%20BROCHURE.pdf>

⁴ **Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020**, dostupné na www.minv.sk/?romske-komunity-uvod&subor=160449

⁵ **Atlas Rómskych komunít na Slovensku 2013**, UNDP

⁶ **Životné stratégie obyvateľov rómskych osídlení**, Zborník vedeckých štúdií, Projekt VEGA 1/0596/10, Nitra 2011, dostupné na: http://prohuman.sk/files/Zivotne_strategie_obyvatelov_romskych_osidleni.pdf

⁷ **Atlas Rómskych komunít na Slovensku 2013**, UNDP

⁸ **Životné stratégie obyvateľov rómskych osídlení**, Zborník vedeckých štúdií, Projekt VEGA 1/0596/10, Nitra 2011, dostupné na: http://prohuman.sk/files/Zivotne_strategie_obyvatelov_romskych_osidleni.pdf

Separované rómske osídlenia/komunity rozlišujeme:

- v obci Integrované/koncentrované (osídlenia, v ktorých žije viac ako 80% Rómov a tvoria aspoň 3 obydlia);
- na okraji (zskupenie domov, obývané rómskou populáciou, tvorí hranicu zastavanej časti obce).

Segregované rómske osídlenia/komunity rozlišujeme:

- Mimo obce/mesta alebo oddelené bariérou: Mimo obce/mesta alebo oddelené umelou alebo prírodnou bariérou (napr. lesom, cestou, železnicou, atď.), medzi osídlením, ktoré je mimo obce/mesta a obcou/mestom nie je súvislá zástavba. Rovnako sem patria segregované rómske komunity bez vodovodu, kde je podiel nelegálnych obydlií viac ako 20%.

(Ďalšie informácie sú dostupné v Atlase Rómskych komunít na Slovensku 2013, UNDP) na

<http://europeandcis.undp.org/ourwork/roma/>

V súlade s **Metodickým výkladom**⁹ pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie „odstraňovanie segregácie je v kontexte sociálnej inklúzie len prostriedkom na prekonávanie bariér v prístupe k základným službám, základným prírodným zdrojom, verejným priestorom, vybaveniu a pod., ktorým čelia MRK. Takýmto prekonaním bariér MRK získajú viac príležitostí zúčastňovať sa na živote spoločnosti“. Uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie je považované za jeden z **nástrojov dosiahnutia sociálno-ekonomickej integrácie** MRK. Priama súvislosť princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie vytvára štruktúru jedného **vylučovacieho kritéria**, ktoré sa **povinne posudzuje** ako súčasť procesu administratívneho overovania žiadosti o nenávratný finančný príspevok.

Pre splnenie podmienky súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie je žiadateľ v ŽoNFP (časť 7 formulára ŽoNFP) povinný popísať:

- a) **lokalitu**¹⁰ kde sa plánujú realizovať aktivity (vybudovanie, resp. dobudovanie systému zberu a odvozu komunálneho odpadu alebo realizácie sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky) pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít;
- b) **ako realizácia aktivít** (vybudovanie, resp. dobudovanie systému zberu a odvozu komunálneho odpadu alebo realizácie sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky) **prispieje k desegregácii, degetoizácii a destigmatizácii obyvateľov** segregovaných a separovaných rómskych komunít, napr. zvýšenie kvality života, bývania a hygieny, čo vytvára základné predpoklady pre zlepšenie celkovej kvality života a tým sa nepriamo vytvárajú podmienky k integrácii a zúčastňovaní sa MRK na živote celej spoločnosti. Odporúčame žiadateľovi uviesť v tejto časti konkrétne a reálne prínosy pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít (t.j. vyhnúť sa citovaniu rôznych príručiek a literatúry);
- c) **aké informačné a osvetové aktivity v oblasti odpadového hospodárstva plánuje žiadateľ realizovať** vo vzťahu k zvýšeniu kvality života obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít. Pre zvýšenie efektívnosti, hospodárnosti a účelnosti vynaložených finančných prostriedkov je žiadateľ povinný naplánovať a zorganizovať aktivity zamerané na podporu zberu odpadu a predchádzaniu vzniku nelegálnych skládok (v závislosti na tom, ktoré aktivity budú súčasťou projektu), napr. informačné stretnutia, informačná kampaň a pod.
- d) **aké opatrenia budú prijaté na zabezpečenie udržateľnosti**¹¹ zberu odpadu a predchádzaniu vzniku **nelegálnych skládok** (v závislosti na tom, ktoré aktivity budú súčasťou projektu) pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít. Plánované opatrenia musia byť konkrétne, vrátane ich stručného popisu (napr. zabezpečenie pravidelného odvozu komunálneho odpadu, údržba, opravy zariadení, a pod.).

⁹ **Metodický výklad pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie** dostupný na (<http://www.minv.sk/?metodicke-dokumenty>)

¹⁰ Pod **lokalitou** sa rozumie **priestorové vymedzenie** obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít dotknutých projektom vo vzťahu k obci (t.j. na okraji obce, integrované v rámci obce, mimo obce). V prípade umiestnenia obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych komunít mimo obce, žiadateľ uvedie aj približnú vzdialenosť.

¹¹ Prijímateľ zodpovedá za plnenie a vyhodnotenie merateľných ukazovateľov v rámci Realizácie hlavných aktivít Projektu a súčasne zodpovedá za ich udržanie v rámci Udržateľnosti Projektu (5 rokov).

Odporúčame žiadateľovi vypracovať popis súladu projektu s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie v ŽoNFP (časť 7 formulára ŽoNFP) v kontexte písm. a) až d) tejto prílohy, čo do obsahu a rozsahu tak, aby nevznikli pochybnosti o tom, že projekt je v súlade s princípmi desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie.